

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Ambrosii Calepini Dictionarivm Vndecim Lingvarvm

Calepino, Ambrogio

Basileae, 1616

B ante Y

[urn:nbn:de:bsz:31-107476](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-107476)

Buxinum. [*βύκινος*. Pol. *bycinicki*.] Frutex est in paludibus nascens, folia ferens in dis proxima, ex una radice non singulos scapos, sed plures veluti virgas emittens, ad vitulum nexus utiles. Frondibus autem boves maxime oblectatur: unde & nomen accepit. Vulgus hodie *luncam tabulinum* appellat, quod ex foliis eius sportula textitur, quibus ficus & uvæ palæ ad nos afferuntur. Vide Ruell. lib. 2. cap. 127.

Bütubän. [Ger. *Es sticht über büsen edet schüssel wirt*. Pol. *bydolenis*.] Veteres usurpaverunt pro eo quod nugatorium est, & nullius valoris, Festus ex Nævio. Vide ibi Scalig.

Būtyrum. [*βύτιον* *chomedi*. *βύτιος*. Gall. *beurre*. Ital. *butterio*. Venetia *Ovo fette*. Alibi *Smaiz*. Ger. *Butter*. Belg. *Butter*. Hisp. *Mantea*. Pol. *Masło*. Vng. *Vaj*. Ang. *Butter*.] Portio lactis pinguis, quæ frequenti agitatione, à sero separatur dictum Būtyrum, quasi *βούτιος* hoc est, bubulus caseus. Fit enim (teste Plin. lib. 25. cap. 9.) ex lacte bubulo ut plurimum. Habet autem penultimam syllabam indifferentem, quamvis apud veteres poetarum non temere invenias. Macer & Serenus corripuerunt: Sicut enim verò alique nonnulli produxerunt.

Būxus fl. [*βύξ*. Gall. *houys*. Ital. *Buffa*. Ger. *Buchbaum*. Hisp. *Pol. bukspan*. Vng. *Pöfz*. *βύξ*. Ang. *Boxe*.] Arbor exigua semper vivens & tonsilis. Producit ex se viscum, & semen, seu granum, quod Cartegon dicunt omnibus animalibus invisum. Lignum habet adco durum, ut cariem non sentiat, & tam ponderosum, ut in aqua subfidat. Hoc Buxum appellatur. Nam in plerisque nominibus arbores sunt feminini generis: fructus verò & ligna neutri. Virg. *Dar arbura sylvæ*. *Crucoq; myrtha & Cera piuna*. Volubilis buxū. Quædoq; tamē Buxus dicitur pro ligno. Virg. lib. 9. *buxoq; vocat Bercynthia mater*. Ex Buxo fiunt tibiae maliforantes, & pectines ad capillos explicandos, & pyxides ad usus plurimos. Buxum quidam non aliud quam guajacum lignum esse volunt, quod plures compertum sit, ejus decocto etiam felicius eos sanatos esse, qui Gallica lue affecti erant.

Būxūs, a, um. Quod ex buxo est, vel quod buxi colorem imitatur. [*βύξινος*. Gall. *De bouys*. Ital. *Di buffa*. Ger. *Buchstein*. Hisp. *Casa de madera de color de box*. Pol. *Bokspanowy*. Vngar. *Pöfzpinkel valo*. *βύξινος*. Ang. *Of boxe or bk lace*.] Martialis: Et tres sunt tibi Maximina dentes, Sed plane picteque, buxeique.

Būxētum, n. f. Locus buxis confitus. [*βύξινος*. Gall. *Boisage de bouys*. Ital. *Lugro dove sono molti buxi*. Germ. *Ein ort da buchbaum wachset*. Hisp. *Arbol de aquelles arbores*. Pol. *Miejsce gdzie bukspan rośnie*. Vngar. *Ahol sok pöfz pöfz vagyon*. Ang. *A place fit with buxetree*.] Martialis: Non otiose ordinata myrtilis, Viduaque platano tonsilique buxeto longæ lati spatia detinet campi.

Būxōsus, a, um. Quod buxo simile est. [*βύξινος*. Gall. *Pin de bouys, qui fert ressemblant à bouys*. Ital. *Pin di buxi simile al buxi*. Ger. *Das dem bucho gleich ist*. Hisp. *Ueno de buxi semejante al box*. Pol.

Fedebny bukspanowy. Vngar. *Fedebny bukspanowy*. Ang. *Fedebny bukspanowy*.] ut, Lignum balsami buxolum. Plin. lib. 12. cap. 23: Ex hoc Buxofum est optimum, quod est odoratissimum.

Būxētus, ferens buxum. [*βύξινος*. Ang. *Which bears buxetree*.] ut Buxifer Cyturus, Catullo.

Byne. [Pol. *Byne*. Vng. *Byne*.] Ex conjectura Cornarii qui in commentariis in 2. lib. Galeni de Compos. medic. secundū locos hæc scribit: Byne velut nos ex Actio verimus, est heredi madefactum quod germen emittit, & deinde unā cum cœnis ligulis tollit est. His verbis Actius planè describit, heredi præparationem, quomodo per omnem Poloniam & Germaniam ad zythum sive cervisiam, ut vocant, coquendam parantur. Neque scio alium qui bynem, hunc parandi modum appellet, vulgò Polonis sicut appellatur digno literis nomine, utpote ejus beneficium sit, ut Bacchi indignationem ac tumē à nostra Polonia aversum mihi fecimus. Alludit autem ad bynem appellatio Germanica ipsius cervisiam. Vna enim litera mutata Byne dicunt.

Byrsā. [*βύρσα*. Gall. *Coer*. Ital. *Coer*. Ger. *lode*. Belg. *lode*. Hisp. *Carro*. Pol. *skara*. Vng. *kar*. Ang. *lode*.] Corium ac regius Græcis dicitur: unde & *βύρσα* coriarium appellatur. Hinc arx in media Castigienium urbe Byrsa appellata. Dido enim quum fratrem regens in Africam pervenisset, emit ab Iarba rege tantum solū quantum taurino tergo possit circumdare. Ducto deinde tergo in minutissimas laminas, tantum loci eo circumdedit, quantum arci extruendæ sat esset. Ad hanc fabulam alludit Virgilius quum ait: Mercatiq; solum facti de nomine Byrsam, Taurino quantum possit circumdare tergo.

Bysū. [*βύς*. Gall. *Cresse*. Ital. *Biss*. Germ. *Biss*.] Tenulissimum lini genus, proximā ad asbeto dignitatē obducens, ex quo subtilissima fiunt vestes, quæ mulieribus olim præcipue in deliciis erant. Plin. circa Elym Achaia nasci creditur. Pollux verò ex India & Aegypto gigni prodidit. Philostratus auctor est, byssum ex quadam arbore nasci, quæ altitudine populus æquat, foliis autem salicibus æquiparatur. Quam quum vidisset Apollonius, gavisus est, quod d'usco amictus, quem gehebatur, non dissimilis admodum esset.

Bysū, a, um. Quod ex byssu est. [*βύσσινος*. Gall. *De cresse ou de byssu*. Ital. *Chie di tal lino*. Ger. *Das aus byssu*.] Hisp. *Casa de materia de byssu lino*. Pol. *Zegomina byssu*. Vng. *Byssu*. Angl. *Of silk or fine flax*.] Byssine vestes, quæ lutei coloris erant, & fulgore aurū imitabantur, quæ quæ postea invēta est ratio byssū quovis colore imitandi.

LITERA muta est, quæ ante n, sequente vocali in eadem syllaba ponitur, sed profertur sub voce g, ob cognationem literarum, ut Cnidius, Cneus. Transit etiā per compositiones & derivationes in g, ut Quadringenti, pro quadringenti. In f, ut Parco, parsi. In x, Duceo, duxi, Noceo, noxa. Litera tristis appellatur, quod nota condemnandi esset, quæ Prætor in publicis judiciis dare iudicibus solebat in tabella cerata scriptam, ut si reus damnandus videretur, eam in unā conpicerent. & Cæteris loco ponitur à Latinis, variatō à Græcis & Hebræis ordine, Medium est inter G & CH. Vnius horum cognita natura, facile noris reliquarum duarum. Dum profertur, extremæ linguæ pars anteriores dentes percussit, hinc ex eo repercutit obrustior sonus. Diversæ regiones diversimodè pronunciant, alix ita profertur, ut magis ad sonū f videatur accedere: alix verò nonnihil de sono G admixtum habent. Sed nil mirum, quando nulla apud nos est recta elementorum pronuntiatio, ut facile percipi potest. Sed diffusius ubi de elemento H verba fecerimus. Auget hæc litera sonum & minuit eadem ratione quæ & B. In fine dictionis producit syllabam, præterquam in donec, nec & sic, quæ conpunguntur. & In notis antiquorum C. comitia, comitalem diem. C. causa, causat, centum, con, contra, cum, cornibus, condemnatio, condemnatio, Cæio. C. vel C. A. M. causa amabilia. C. B. Corymbus. C. con, Cæia. C. C. calumnie causa. C. C. E. causa conventa est. C. C. circum. C. C. C. D. P. tercentum duplex. C. C. C.

C T. P. tercentum terræ pedes. C. C. F. Caius Cæii filius. C. S. C. C. C. A. vel C. A. M. Camillus. C. A. E. Cæsar. C. A. E. S. A. V. G. V. vel A. Cæsar Augustus. C. A. E. S. A. V. G. Cæsar Augustus. C. A. E. S. A. V. G. Cæsar de tribus. C. A. R. C. O. I. V. carissima coniugi. C. A. R. I. S. charissimus. C. B. commune bonum, ovis bonum. C. C. ducti. C. C. L. R. ezulam clara regi. C. R. contrarius. C. G. consilium cepit, vel cessit calumnie, causa contractus. C. S. C. ius. C. D. C. Quadringentis condemnatus. C. D. condignum. Caballitio sive Caballatio, onis, in Constitutionibus manus alendi equos publicos, à caballis dicta. Fessum autorem habet Alcistius, unde apparet exemplaria in hoc variare. Caballus, Equus. [*καβαλλος*. Gall. *Cheval*. Ital. & Hisp. *Cavalo*. Germ. *Ein Pferd*.] Caballus, Belg. *Ein paard*. Est Hægæ Pol. *Konjstank*. Vng. *Kabala*. Ang. *As horse*.] Lucr. lib. 2: Succollator terti tauri, que caballi Vari. in Parm. Aliud caballum arboris ramo in humili assligatum reliquit. Senec. Epist. 87: O quantum erat dies ejus seculi Imperatorum triumphalem, Cæsariorumque super omnia hoc est, Carionem uno caballo esse contentum. Caballus ab equo distat, quod d' caballus ferè nunquam sine derisione dicitur: equus verò semper de apto & probato. Pomponius de Fund. mit. l. Si ira caballus, ait, qui in pishinis est, tanquam dicat malus. Caballitio, a, um, pæn prod. [*καβαλλίτιος*. Gall. *De cheval, appertenant à cheval*. Ital. *Dre cavallo*. Ger. *Das in dem Hef gebet*. Hisp. *Casa de cavallo*. Pol. *Konjstank*. Vngar. *Ka balabol valo*. Ang. *Of as horse, or belonging to an horse*.] Caballina caro, Plin. lib. 25. cap. 20. & Caballinus fons, est in môre Heliconæ Buxotiz, quæ Pegasus in eo loco saxū ferens, aperuit in *βύξινος*. Unde & Pegasus vocat. Auctor Strabo. Vide infra in dictione HELICON. Cabus, Frumentaria est mensura: unde Cabali qui expian nequeunt.

Cacibo.